

terapi og psykoanalyse og Kjærligheten og kulturen. Den første delen utgjør drøyt halvdel av boken, med blant annet kapitler om barndomsseksualitet, forelskelse og partnervalg.

Forfatterens beretning bygger på egne erfaringer, som medmenneske og terapeut – med sterk vekt på drømmer – og som en utrolig belest kulturformidler. Prestesønnen/psykoanalytikerens siterer Bibelen og Freud med samme frimodighet. Hans ønske om å kunne formidle sitt budskap i hverdagslige ord lykkes ikke alltid helt.

Avslutningsvis skriver Haugsgjerd: «Vi bruker ett og samme ord – «kjærlighet» – om fenomener på tre livsområder: den erotiske parkjærligheten, kjærligheten mellom foreldre og barn og den solidariske nestekjærligheten. Dette er ikke uten grunn. Foreldre–barn–kjærligheten legger grunnlaget for par–kjærligheten, som igjen støtter opp om neste–kjærligheten.»

Dette er en utfordrende og inspirerende bok som egner seg for gode samtaler.

Eivind Haga
Stavanger

Om plikt, profitt – og det gode liv

Göran Rosenberg

**Plikten, profitten og kunsten
å være menneske**

227 s. Oslo: Flux forlag, 2005. Pris NOK 298
ISBN 82-996657-7-9

I Palazzo Pubblico, rådssalen i rådhuset i Siena, har Ambrogio Lorenzetti malt ein serie freskoar som framstiller det vonde bystyret, tyranniet, og det gode bystyret, republikken. Freskoane, som pregar omslaget av denne boka, er frå rundt

1340 og framstiller ideen om at mennesket sjølv – ikkje Gud – avgjer kva slags samfunn dei lever i. Göran Rosenberg reflekterer over kunsten å være menneske og kunsten å byggje opp eit samfunn. Han er svensk journalist og forfattar med jødisk bakgrunn. Han har skrive ei bok som ikkje var tenkt som ei bok, men som ein pamflett. Pamfletten skulle vere ein protest mot den ukritisk aksepterte ideen at aktivitetar som hittil har vore driven av plikt, i staden kan drivast av profitt. Mot den ideen at med profitt som drivkraft ville sjukepleien bli meir effektiv, eldreomsorga meir menneskeleg og skulen meir vital.

Boka handlar om meir enn spørsmålet om profitt i helsevesenet. Bokas bærande idé er at det er ein nødvendig konflikt mellom plikt og profitt. Begge er nødvendige,

avhengige av kvarandre og samstundes uforeinlege. Forfatteren argumenterer med referansar primært frå antikk filosofi, samfunnstenkingen hos dei romerske forfattere og opplysningstidas filosofar. Det blir til ei bok om kva det vil seie å vere menneske, og kva konsekvensar det må ha for det politiske liv om vi skal lukkast å byggje eit rettferdig og godt samfunn. Rosenberg er politisk ukorrekt. Han er raudgrøn i kritikken av den nyliberale forteljinga om det endeleg befridde individ på den endeleg befridde marknaden. Men han er blågul konservativ i kritikken av den nyradikale sosialhygien som vil fjerne religionen, les: bordbøn, julegudsteneste etc. frå våre kollektive institusjonar. Ifølge Rosenberg er det moderne samfunn utenkeleg utan kapitalismen. Men det er også utenkeleg «uten religionen. Eller uten kollektive forestillinger om dyd og ansvar. Eller uten plikter» (s. 138).

Det er vår avhengighet av andre menneske som gjer oss til menneske. Vi er alle fortalt, og vi fortel alle vidare. Menneskets lodd er å føye saman skjebne og strid, det gitte med det uskrivne, lenkene med fridommen. Verdiar er ikkje noko vi vel. Det er omvendt: Det er verdiane som vel oss, grip tak i oss. Verdiar er del av vår skjebne.

Det verdfulle med denne boka er at den kommenterer dagsaktuelle problem i vestlege samfunn som det er vanskeleg å formulere. Og den gjer det på ein original og nyskapande måte.

Kari Bu har omsett boka frå svensk til godt norsk.

John Nessa
Hjelmeland legekonsult
Hjelmeland

Lettfattelig og humoristisk om røykeslutt

Atle Bredesen

101 måter å slutte å røyke på

239 s. Oslo: Cappelen, 2005. Pris NOK 199
ISBN 82-02-24645-8

For prisen av tre sigarettpakker får leseren en underholdende beskrivelse av 101 måter å slutte å røyke på. Forfatteren sluttet ved metode nr. 101 – finn din egen metode – etter å ha røykt ca. 180 000 sigaretter på 25 år. Hensikten med

boken er å gi et innsyn i jungelen av røykeavvenningsmetoder som er tilgjengelig i tilfelle man skulle ønske å slutte å røyke. Motivasjon for røykeslutt finnes her og der i boken, men å motivere er ikke forfatterens

hovedmål. Å underholde samt informere er satt i høysetet. Her inkluderes metoder fra englehjelp til krystaller til bupropion (Zyban). Dessverre er ikke de ulike metodene rangert på noen måte i forhold til effektivitet, og dokumentasjonen for de forskjellige metodene nevnes bare i forbifarten en gang i blant. Man kan dermed få inntrykk av at individuelle variasjoner kan gjøre en hvilken som helst metode effektiv, og det er både sant og usant på samme tid. Sjamanisme får mer omtale enn nikotinfritt røykeplaster, og forfatterens skepsis til religion, leger og legemidler kommer klart frem hele veien. Boken kan anbefales til røykere som ønsker en lettfattelig og humoristisk omtale av både utrolige (anti-røyke-BH, laserterapi og bananmetoden) og seriøse alternativer. Mange henvisninger til nettsteder er inkludert (mens andre mangler, f.eks. Happy Ending, som er utviklet av norske forskere).

«Superpillen»-rimonabant – er foreløpig ikke registrert, hvis pasientene dine lurer på om du kan skrive den ut. Metoder for å forbli røykfri er ikke omtalt. Men først må man jo slutte, og bokens omfang gjør at de fleste på jakt etter en metode eller flere vil finne noe informasjon her.

Serena Tonstad

Avdeling for preventiv kardiologi
Ullevål universitetssykehus

Er muslimer mennesker?

Jan Hjärpe, red.

99 spørsmål om islam

179 s. Oslo: Humanist forlag, 2005.

Pris NOK 198

ISBN 82-92622-04-7

Boken er skrevet av flere forfattere, med Jan Hjärpe som redaktør, og kan brukes som en kilde for nærmere forståelse av muslimer som folk og ikke nødvendigvis den teoretiske islam. Boken representerer et «sekulært religionsantropologisk» syn på islam. Den beskriver menneskene som tilhører islam og ikke nødvendigvis den normative religionen som mange muslimer sannsynligvis ønsker, men ikke helt klarer å leve opp til. Boken er et godt supplement til dagens syn på islam og muslimer. Den er en god kilde for alle som lurer på hva islam er og en sunn konfrontasjon for muslimer som bør og vil lære mer om selvbildet sett utenfra.

Boken er delt inn i åtte kapitler og begynner med å forklare forfatterens teoretiske utgangspunkt. Deretter fortsetter

reisen gjennom de forskjellige muslimske syn på moral, etikk, matvaner, alkohol, kvinneverettigheter, sex, polygami, død, ritualer, ideologi og fundamentalisme, veid opp mot fasiten i Koranen og hadith. Boken er litt for liten til å romme alle sider av religionen, men er en god start for den søkende.

Språket er lett å forstå, men de arabiske ordene kan være vanskelige for den utrente. Boken foreligger i pocketutgave. Under tegnede reagerer på omslaget, som viser kvinner i slør. Nok en bok om islams kvinneundertrykkelse, vil mange tro, men det er den ikke. Jeg tror boken vil bidra til bedre forståelse av muslimer som mennesker.

Amer Mohammad Niaz

Seljord helsesenter

Lykken er å vandre

Knut B. Lykken

Turglede med konger og kunstnere

287 s, ill. Arvika: Lykken Konsult, 2005.

Pris NOK 429

ISBN 91-631-7233-x

«Nu er jeg staalsat, jeg følger det Bud, der byder i Høiden at vandre! Mit Lavlandsliv har jeg levet ud; her oppe paa Vidden er Frihed og Gud, Der nede famler de andre.»

Hvem skulle trodd at bymannen

Henrik Ibsen kunne skrive noe slikt? Men faktum er at både han og mange andre av våre kulturpersonligheter på 1800-tallet var glade i friluftsliv og oppfattet fjellturen som en spennende oppdagelsesreise til det ukjente Norges indre.

Denne boken er skrevet av en norsk barnelege som riktignok har slått seg ned i Sverige, men som er forblitt trofast mot sitt medlemskap i Den Norske Turistforening og som hele livet har hatt fjellvandring i gamlandet som sin kjæreste fritidssysel.

Men i stedet for å presentere egne turer, gir han leseren et vidt historisk spekter av svensk og norsk historie, knyttet til naturopplevelser i Norge, i hovedsak fra unions-tiden 1814–1905. I bokens første 50–60 sider gis det korte glimt av rikshistorien, mens vi i resten presenteres for de egentlige oppdagerne – «turister», som vi vel ville kalt dem i dag. Vi stifter bekjentskap med malere, dikterne, eventyrfortellere, musikerne og forskerne som gjennom sine vandring i fjellstrøkene kom i personlig kontakt med den folkekulturen som vi i dag kaller nasjonalromantikken. Ja, selv de kongelige bernadottene gjorde seg – til dels ved temmelig hasardiøse reiser i den norske

fjellheimen – kjent med denne isolerte utpost i Europa, hvor kulturen ble oppfattet som «ufordervet» og ekte, ennå upåvirket av strømningene utenfra.

Det fortelles om en pionertur gjennom Jotunheimen i 1876, hvor den engelske eventyren William Slingsby (1849–1929) besteg Store Skagastølstind sammen med forfatterens oldefar, reinjegeren Knut Lykken. Den sindige fjellbonden vil ikke følge den unge, dumdristige engelskmannen, utstyrt med spiker under støvelsålene, opp den siste iskledd veggen mot toppen. Det blir likevel Lykken som ved sine kjemperefter forhindrer at Slingsby styrter i døden på turen ned. Kanskje er det en blanding av misunnelse og såret forfengelighet som er årsaken til at Knut i de påfølgende årene baktales og kritiseres, med ufine og ufortjente beskyldninger om manglende mot. Et kapittel av boken blir dermed en slags familær rehabilitering.

Imponerende er alle illustrasjonene som forfatteren på egen hånd har plukket frem fra kjente og ukjente kilder. Også papirkvaliteten i dette kvartformatet er av beste sort. Med utgivelse av en så påkostet trykksak fra eget forlag er det ikke til å unngå at prisen blir høy. Boken er imidlertid verd en større utbredelse og anbefales til alle historieinteresserte vandringsmenn og -kvinner.

Per Holck

Anatomisk avdeling
Institutt for medisinske basalfag
Universitetet i Oslo

Fascinerende om eneggede tvillinger

Nancy L. Segal

Indivisible by two

Lives of extraordinary twins. 280 s, ill.

Cambridge, MA: Harvard University Press,

2005. Pris GBP 16

ISBN 0-674-01933-4

Psykologen Nancy L. Segal er en av verdens ledende tvillingforskere, som både bidrar i atferds-genetikk og evolusjonspsykologi. Hun gav en viktig oversikt over tvillinger og hva de kan lære oss om menneskets atferd i 1999 (1). Hennes nye bok *Indivisible*

by two tar opp den menneskelige historien bak 12 spesielle enheter av eneggede tvillinger, trillinger og firlinger. Hun forteller engasjerende historier om personene og krydrer det hele med fagmannens vurdering.

Segal har delt boken opp i fire bolker. Den første handler om tvillinger som er atskilt ved fødselen, men som oppdager hverandre

som voksne. Det er tankevekkende hvordan like gener gir lik utforming, på tross av forskjellige miljøer. Dette kommer ikke minst frem gjennom et av parene, der den ene gutten blir oppdratt som jøde i Trinidad, mens den andre blir oppdratt som katolikk i Tyskland, akkurat da Hitler kom til makten. Dette kapitlet får også tydelig frem hvordan miljøet gjør dem ulike på en del grunnleggende måter hva gjelder holdninger.

Andre bolk handler om det forfatteren kaller variasjoner over vanlige temaer. Her møter vi to tvillingsøstre som er ekstremt sky og som ikke klarer å prate med andre enn dem de kjenner godt. Leseren fascineres også av et sett trillinger der to er heteroseksuelle og én er homoseksuell. En annen historie handler om to eneggede tvillingsøstre, der en føler seg som kvinne og den andre som mann. Mannen har i dag opphørt å eksistere (kjønns-skifte).

Tredje bolk handler om ekstraordinære omstendigheter. Her møter vi den tragiske skjebnen til to tvillingsøstre som overlevde legen Josef Mengeles eksperimenter i Auschwitz. Vi blir også kjent med to tvillingsøstre, der den ene mister livet i angrepet på World Trade Center i 2001. Det tredje kapitlet handler om to kanadiske ektepar, som begge adopterer jenter fra Kina. De oppdager at jentene faktisk er eneggede tvillinger, og leseren blir kjent med hvordan foreldrepårene innordnet seg for at jentene skulle treffe hverandre jevnlig.

Fjerde bolk, som Segal har kalt dagliglivets under, tar opp uvanlige relasjoner som vokser frem i familier med tvillinger. Vi møter to tvillingsøstre der den ene ikke kan få barn, men der søsteren fungerer som surrogatmor for henne, med sæd fra den ufruktbare mann. Et annet kapittel tar opp to eneggede tvillingpar der tvillingene gifter seg med hver sin tvilling fra det andre paret. Siste kapittel handler om et firlingepar.

Boken avsluttes av noen velvalgte vurderinger om den pågående debatten om kloning av mennesker. Segal undres over at ingen i denne diskusjonen har satt seg inn i tvillingstudier og hva de forteller oss om individuell utvikling og familieliv.

Indivisible by two er skrevet for allmennmarkedet, men med et utfyllende notesystem med litteratur og kommentarer av størst interesse for fagfolk. Målgruppen er derfor ikke bare flerlinger og deres familier, men alle som fascineres av likheter og forskjeller mellom tvillinger. Segal er ikke bare en god fagmann, men en inspirerende forfatter. Det er vanskelig ikke å bli oppslukt av boken.

Iver Myrsterud

Biologisk institutt
Universitetet i Oslo

Litteratur

1. Segal NL. *Entwined lives: Twins and what they tell us about human behavior*. New York: Dutton, 1999.